

Sami Ayanoglu

TUNAN TAYYER

AASIVIA

Yön. Sami Ayanoglu

*Kaynak, Sayı 73,
15.2.1953.*

"YAVUZ SULTAN SELİM AĞLIYOR" FILMİ MUNASEBETİYLE İYİ FİLM MEVZUUNDA BAZI DÜŞÜNCELER.

ATTILILHAN

Bizim rejisör ve prodüktörlerimizle "iyi film," mevzuunda şöyle esash, etraflı bir münakaşa yapmak isterdik. Bize öyle geliyor ki onlar "iyi film," denildi mi evvelâ "iyi para getiren film," manasını çıkarıyorlar; sonra da "gösteriş zengin,debdebeli,tantanalı film," manasını çıkarıyorlar. Birinci şekil prodüktörlerimizin, ikinci şekil ise çoğu rejisörlerimizin düşüncesini ifade eder.İkisi birleşti mi o taya sine-macılarımız bakımından "iyi film," in açık tarifi çıkar. Oysa iyi bir film, gerek ihtiva ettiği konu, gerekse bu konunun estetik manad-ı şleniş itibarıy-ı yeni terkipler yapmış olan; neticede, seyirci yığınları üzerinde onları yüceltici, aydınlatıcı tesirler has edebilen bir filmidir. Bir filmin iyiliği veya kötülüğü hakkında karar verirken gözönünde tutulması gereken bir menfaat varsa; bu, seyircilerin, daha geniş manasıyla halkın menfaatıdır. Oysa, bizdeki prodüktörler ve rejisörler, çoğu zaman, yukarıda işaret ettiğimiz ölçülere göre hareket edip hükümlere varıyor ve işin kötüsü, bu hükümlerini ilân, reklâm, ve kötü mecmaâlar vasıtasıyla halka kabul ettiriyorlar. İş o hâle geliyor ki, seyirci, aslında değeri adamaklı münakaşa götürür filmieri, şaheser diye seyretmek zorunda kalıyor.

Bu giriş şu sebepten vaptık. "Yavuz Sultan Selim Ağlıyor," isimindeki film şurası muhakkak ki bir gayretin, yüklüce bir masrafın neticesiyle meydana gelmiştir. Gerek Lâle-film'in gerekse Rejisör Ayanoglu'nun "iyi bir fil," yapmak istedikleri besbellidir. Ama nasıl bir "iyi film?," İşte bütün mesele burada. Bunu anlamak için gidip filmi görmemiz yetecektir.

Bir kere filmin kazanç itibarıyla "iyi," bir film olması dikkatle gözönünde tutulmuştur. Yavuz Selim gibi en cahil seyirciyi bile çekebilecek bir film alınmıştır. Bu da yetmemiş; bu isim, evvelce çok satılan günlük gazetelerde yayınlanmış bir tarihi tefrikada i naccarı kadrosu içinde alınmış, böylece

hem yazarın, hem eserin şöhretinden istifade olunmak istenmiştir. Bundan başka filmdeki bütün roller az çok isim yapmış oyunculara tevdi edilmiştir. Hatta; bir kulpu bulunarak, yerli sinemacılığımızın sembolleri hâline gelmiş bulunan alaturka şarkı, köçek ve kur'andan bile medet umulmuştur. Bütün bunlar filmin temelinde bulunan kâr endişesinin esere ne derece hâkim olduğunu gösterir. Filmin prodüktörü için bu film "iyi" dir; zira "iyi para getirecektir."

Öbür taraftan film'in iyiliği, güzelliği debdebeli olmak, gösterişli olmak; bu bakımdan bütün öteki yerli filmleri-hususiyle "Yavuz Sultan Selim ve Yeniçeri Hasan'ı-bastırmak manasında anlaşılmıştır. Hani sonradan görme'ler, yeni zenginler vardır; bir şeyin değerini ölçmek bahis konusu oldu mu «kaç para olduğunu» sorar ve söylerler. Burada da aşağı yukarı aynı kafa ile hareket edilmiş. Sanki rejisör; oyundaki dekorlar, kostümler, teferrüata ait şeylerle gözümüzü boyamak istiyor. Debdebe ile, ihtişam ile sinecek, ağzımız açık kalacak; filmin "iyi bir film,, olduğuna hükmedeceğiz.

İşte "Yavuz Sultan Selim Ağlıyor,, bu iki zaviyeden bakılarak büyük bir eser; «iyi bir film» olarak kabul ettirilmek isteniyor. Bunda herhaşgi bir yenilik yok. Hollywood da hemen aynı şekilde hareket eder. Filmler; prodüktörlere kâr sağlamaları bakımından iyidirler; fakat, etraflarında öylesine patırdı yapılır, öylesine göklere çıkarıcı lâflar edilir ki seyircinin de filmin sâhiden iyi olduğuna inanası gelir. Demek ki bizimkiler Hollywood'daki ustalarını taklide yeltenmişler. Ama bizi kandıramıyorlar. Biz bu filmin "iyi bir film,, olmadığını biliyoruz. Sebepleri de var.

Bize sorarsanız; her şeyden önce, bu filmde Türk seyircisine beşerî veya içtimai plânda yükseltici, aydınlatıcı muhteva veya şekil sentezleri verilememiştir. Yahut başka türlü söyleyelin; film parça parça bir takım hisler ve meseleler meşheridir; ama, bunlar müsbet bir metodla ele alınıp gerek muhtevaca gerekse formca yeni ve milli sentezlere doğru gidilememiştir. Aksine, yanlış anlaşılmış Hollywood sanayi metodları "taklid,, edilmek istenmiştir. Kısaca; mevzuu ne derece "millîlik,, iddiasında olursa olsun; rejisörün bu mevzua yanaşma şekli şahsî ve millî değildir; rejisörün şahsî

ve milli bir uslûbu yoktur; olmayınca da mubalağalandırılmış taklitle iktifa etmektedir. Etmek zorunda kalmaktadır. Hatta, "Yavuz Sultan Selim Ağlıyor," fevkelâde taklit edilmiş bir eser de sayılmaz. Senaryo ve mizansende farkedilen birkaç başarılı Hollywood oyununa (ture) mukabil; ışıkların yanlışlığı, montajın düzensizliği, diyalogların teatral havası burnumuza girmektedir.

Bize şöyle bir iliraz yapılabilir. Denebilir ki bu film Türk tarihinden alınmıştır. Şanlı bir padişahın hayatını, milletimizin kazandığı büyük zaferleri canlandırmaktadır. Biz onu seyrederken gururlanıyoruz. Hisse kapıyoruz. Övünüyoruz. Bu, yüceltici bir tesir değil midir? İlk bakışta öyle gibi görünür ama, değildir. Çünkü: Bir kere, yukarda da söylediğimiz gibi, tarihimize milli olmak isteyen bir uslûbla ele alınmıştır; meselâ bir Cecile B. De Mille uslûbuyla ele alınmıştır. İkinci si ve daha mühimi de şu: Eserin havası meydanlarda söylenilen nutukların havasına benzetilmiş. Hani bir takım hâtibler çıkar atarlar ya; işte öyle, Yavuz Selim de bir yandan dünyaya meydan okuyor; öte yandan da "hassas," bir adam olduğunu göstermek için iki sıra yaş döküyor. Sinemacılarımız bize Selim'in gerçek çehresini vermiyorlar. Ortaya kendi kafalarına göre bir Selim çıkarıyorlar. Bir de İpek - film'in Selim'i var. Yarın bir de Bilmem-ne-film'in Selim'i çıkar. Neticede de hem tarihi şahsiyetleriniz gerçek benliklerini kaybeder, deformasyona uğrar; hem de bu sinema icadı tarihi şahsiyetler seyircinin yalan yanlış bilgiler edinmesine sebep olur. Fazla mubalaga, herşeyde olduğu gibi, kahramanlıkta da gülünç olmamıza sebep olabilir. Geçenlerde Hollywood'un bir "Cenhiz Han," filmi gösterilmişti. Orada Hristiyanlar, Cengiz'i korkutacak; onun yigitlerini dağıtacak derecede mübalağalandırılmış; güçlü kuvvetli gösterilmişti. Hiç birimizin anlamadık. Üstelik güldük. Nihayet filmin gösterilişi de yasak edildi. Şimdi bir de aynı hatayı biz işlemek yolundayız. Bir de filmlerimize yabancı gözü ile bakalım. Biraz fazlaca mübalağa etmiyor muyuz? Yahut hiç değilse, meselâ bir Şâh İsmail'i fazlaca küçümsemiyor muyuz? Bu tarzda müteleâ edilmiş tarihi şahsiyetler, tarihi zaferler; bizi, yersiz bir gurura sürükleyebilir. Kendi kendimizi aldatmaya başlarız. Tem-

belleşiriz. İşlerimizi ciddiye almayız. Halbuki biz daha fakir bir milletiz. Halkımızın yüzde yetmiş'i okuma yazma bilmez. Bize, böyle yersiz bir gurur uyandıracak mubalağalı tarihî filmler yükseltici, itici bir tesir yapmaz, aksine, herşeyi güçle, kuvvetle halletmek isteyen, kafasını çalıştırmaktan hoşlanmayan insanlar olmamıza sebep olur. Peki, tarihi büyüklerimizi işlemeleyelim mi? İşleyelim, işleyelim ama; daha sonra; yahut da, bambaşka bir gözle. Bu haliyle, bu gibi tarihî filmler, halkımız üzerinde faydalı olduğuna pek de inanmadığımız tesirler yapmaktadır.

GÜZELDI YAŞAMAK

Bir hava savaşında düştüm yer yüzüne
Kollarını açtı tokrak
Top sesleriyle
Toprakta bahar vardı
Bir sağlık eri kazdı çukurumu
Birlikte okundu duası
Benimle ölenlerin

Barıştık şimdi beni düşürenle
Karşılıklı anıyoruz güzel günleri
Onun köyü bir ırnak kenarında imiş
Bırcık balıkçısı oymuş köyün
"Özledim," diyor "sazan balıklarını,"
Ben de özledim evimi
Yattığım ödaya güneş girmiştir
Çocukların şarkıları yükseliyor bahçeden
Adnem örgü örüyor pencerede
Ve kaldırıp başını arada bir
Duvardaki resmine bakıyor
Demek özlemiş beni annem
Kız kardeşim gülümseyerek uyandı bu sabah
Postacı yine bize uğramadan geçti
Göğsüme uçak resmi çizdirmiştim
Dögmeci ustasına
Uçak kurşunlarıyla delik deşik oldu
Daha kıllanmayan göğsüm
Halbuki daha büyüyecekti boyum
Kilom da artacaktı belki
Asıl yaşamak bundan sonrası içindi.

Füruzan Husrev Tökin

SINEMATEK.TV

Bizde tarihi filimler:

Yavuz Sultan Selim ağlıyor

Yazan:

Niyazi Ahmet Banoğlu

Korkunç denecek kadar tarihi hatâlarla dolu olan bu filmin zerre kadar vicdan azabı duymadan Türk seyircilerine arz edilmesinden onlar sıkılmıyor ama, b'z seyretmekten utanıyoruz artık...

VAKTIYLA Yeniceamide bir mahallebici varmış... Mahallebi yerine su satığı ve bir yiyen bir daha dükkânına uğramadığı halde, tam kırk yıl dükkânı iğne atılsa yere düşmeyecek şekilde dolup taşmış...

Biz, suna kani olduk, ki Türk milletinde tarih sevgisi var oldukça, yerli tarihi filmleri bir gören bir daha görmese bile, kırk yıl daha sinemalarımız dolup taşacaktır.

Fakat gaye bu mudur? İstiyoruz, ki tarih sevgisi ile kalbimiz dolu olduğu halde, gururla alkışlayacak bir tarihi film görelim.

En büyük ümidimizi: «Yavuz Sultan Selim ağlıyor» filmine bağlamıştık. Heyhat!..

Acaba film yapanların elerinde halkın zevkini ölçecek bir âlet mi vardır, ki bütün Türk milleti, mutlaka ve mutlaka milli bir filmde çıplak kadının vücutları, göbek atmalarından hazzetmektedirler.

Yavuzun asıl göz yaşları ne kadar şahane idiyse, onun avantür hareketleri, Espasya kepezeliği o kadar gülünç, o kadar bayağı, o kadar tarihe hakaretti.

«Yavuz Sultan Selim ağlıyor», bir harp filmi midir, bir aşk filmi midir, isimlendiremezsiniz.

Asfalt yol üstünde, ülkeler fethetmeğe giden yenileri ordusuna, tepelere sıralanmış telgraf direkleri bile gülmüşlerdir.

Hem ne yenileri ordusu...

Tarihi filmlerde nedense daima göbek havalarına yer veriliyor. Yukarıda Timurlenk ve Beyazıt filminden bir sahnede Beyazıt rolünü oynayan artist görülüyor.

Figüran yoksa, buna da lüzum letircesine haykırırlar...

Hele kazan kaldırmalara ne diyelim?..

Yenicerilerin:

— İstemezük... âvazeleri, Osmanlı tarihinin yapraklarında dile gelecek kadar dehşet'i ve korkunçken, filmde, mahalle aralarında yoğurtçuların âvazelerinden biraz farklı... Düşünün bir kere, sarayın kalın duvarlarını delen, yerle göğü in-

letircesine haykırırlar... Harp sahneleri, hani en heyecanlı at koşularını filme alanların bazan, galiba makineyi yavaş çalıştırarak gözle takip edilemeyecek kadar süratle giden atları yavaşlatırlar, bizim muharipler de, nerede ise öyle çarpışacaklar..

Filmi çevirenler, bir zekâ eseri daha göstermişler.. Demokrat Partiye yaranmak için olacak —çünkü başka türlü

Samir Ayanoğlu'nun filmidir.

Gene Timur filminde hiçbir ta rihi araştırma ve tetkike lüzum hissedilmeden geli güzel giydürilen elbiseler...

mana veremiyoruz— Meclisin güç başardığı işi Yavuz Sultan Selime ve bütün figüranlara Naima dilini konuşturarak yapmışlar..

Film, basın mensuplarına gösterildiği zaman bir günlük gazete şu satırlarla filmi reklam etmişti: «Yavuz Sultan Selimin şehzadeliği, tahta çıkışı, harpleri ve ölümüne kadar geçen bütün safahatı içine alan bu filmin yalnız sinema severlere değil ta ebeler için de lüzumlu olduğu görülmüştür.»

Hangi talebeyi kastediyoruz?

Bir Üniversite mezunu demiyoruz, bir Lise öğretmeni konuşulan dilin yüzde ellisini kolay kolay anlayamaz. Bunu ne Üniversite talebelerini, ne de öğretmenlerimizi teşhil için yazmadığımızı kayda lüzum olmamak a beraber, muhtemel bir ta'rize şimdiden cevap vermiş olmak için diyelim, ki ölü bir dilin canlanmasına, Yavuzu bir daha öldürmek pahasına da olsa muvaffak olamayız.. Seyirciler, lügate müracaat edemeyeceklerine göre, yanlarında birer mütercim mi bulundursunlar dersiniz.

Film devam ettiği müddetçe, seyirciler arasında sık sık:

— Ne diyor, ne diyor?. diye birbirlerine seslenen eri görürsünüz.

Hele her filmde hükümdarların huzurunda mutlaka şark dansları sahneleri gösterilmesi artık gına verdi. Hem ne basit, ne iptidai sahneler. Talebelere bu sahnelerle mi tarihi bilgi vereceğiz. Türk matbuatında ilk ve en kuvvetli film tenkitçilerimizden biri olan Ahmet Hidayet Reel 1934 yı-

linda «Sinemanın İstikbali» başlıklı bir yazısında çok yerinde olarak şöyle diyordu: «Sinema, pek iyi takdir edersiniz, ki bugün insanların hayatında çok mühim mevki işgal etmektedir. Tesir ve nüfuzu, edebiyat, resim, musiki, heykeltraşlık gibi her hangi bir güzel san'atten daha kuvvetlidir. Halk ve gençlik ötekilerden ziyade bundan zevk ve heyecan duyuyorlar. Yeni nes-

Bu malûmu, 19 sene evvel söylemiş olan bir muharririn salâhiyetli kalemı ile bir daha ilâm ederken, film yapanları

biraz insafa davet etmekte her halde haksız değiliz sanırım.

Şuna inanıyoruz ki kusurlarını bilseler, muhakkak ki daha güzel, daha az kusurlu film yapacaklardır. Tarihi filmin yalnız bir ticaret işi olmadığı kabul etmek mecburiyetindeyiz. Bunu kabul ettiğimiz zaman, ihtisasa hürmet edilecek, hem de yapanların lehine daha yararlı olacaktır.

«Yavuz Sultan Selim Ağlıyor» filmini, bizim kadar müellif dostumuz Feridun Fazıl Tülbentçinin de beğenmediğine inanılır.. Çünkü bu filmlerde müellif, eserini satan bir tüccardan farksızdır: «Alın eseri istediğiniz gibi çevirin» diymediği: «Eseri veririm amma, şartım da şudur» diyebildiği zaman, eser, hiç şüphe yok daha güzel, daha olgun olacaktır. Aksi takdirde bir gün gelecek, hakiki tarihi filmler çevrildiği zaman, bunları film arşivlerimizde saklamağa bile utanacağız ve bu sahnelere biz ağhıyacağız. N'yazi Ahmet Banoğlu

Yeni İnci, Sayı 32, 7.2.1953.

Timur mu? Beyazıt mı? Yoksa bir kumandan mı?.. Bunu, bir tını çevirenler, bir de Allah bilir...

Yeditepe,
Sayı 82, 1.4.55.

SEYRETTİĞİMİZ TÜRK FİLMLEİ

BEYAZ ŞEHİR

SANAT dergilerimizin kıymetli sinema yazarları, aralarında : "Türk filmlerine büyük sinemalarımızda yer verilmeli midir, verilmemeli midir?" diye tartışmalar yapıyorsunuz. Bugünlerde Yıldız sinemasında bir yerli film gördük: **Beyaz Şehir**... Filmin bu sinemaya layık olup olmadığı, ayrı konu. Üstelik bu sinemada oynamasıyla ne kazanacak? Ve bunun gibi daha bir yığın yerli film, kaliteli sinemalarda oynamakla ne kazanacak? Bunların cevabını şıp diye vermek kolay değil. Bakalım zaman ne gösterecek? Ben; filmciliğimizin mükemmeye varabilmesi için, çeşitli denemeler yapılması fikrinden yanayım.

Gelelim **Beyaz Şehir**'e... Bir kızılây propaganda filmi. Amacı; bu yurt insanlarının, kötü günlerine ortak, destek olan teşkilâtın, iyi yönlerini açıklayan bir film olmak. Yani güç bir iş. Aslında, her ülke filmciliği, kendi Kızılâc'ını yücelten filmler yapmışlardır. M. G. M. müessesesine kadar bu böyle. Ama onlar, yaptıkları işin çok güç olduğunu bildiklerinden, bizdeki gibi avukatlık pozlarına düşmemişlerdir. Çünkü önce demek istediklerini, çok usta kalemler elinde, bir olay içinde erittirmeyi bilmişlerdir. Böylelikle film, yapımcılardan, heyecan yerine alay edilir bir durum yaratan perbat tiradlı sahnelerden uzak olarak hazırlanmıştır. Seyirci de, filmi seyredince, kıssadan - hissesini, hem de çoğu zaman farketmeden almıştır. Vatan, millet, insanlık, yardım, sevgi; bunlar güzel sözlerdir. İnsana en kısa zamanda etki eder. Ama **Beyaz Şehir**'deki gibi olursa... Olayın hiç gerektirmediği bir zamanda ve filmin akışını kesecek derecede uzun olursa... Ve bu, sık sık tekrarlanırsa... Pek tabii ters etki yaratır. Can sıkır. Üstelik sözler tam anlamında sanatkarca söylenemezse, —ki bu filmdeki tiradların acıklı durumu da, katiyen buna imkân bırakmıyor— alay konusu olur. Eseri yazan Saim Bilge, bütün bu saydıklarımızı gözönünde bulundurmaliydi. Hem zaten ilk kocaman hatası, konuyu çok fazla yayması. En az dört filmlik malzeme çıkar eserinden.

Sahneye koyucu; **Sami Ayanoglu**. Çoğu filmlerinden daha başarılı burda. Yaptığı bazı sahneler tam sinema. Ama pek azı... Kalan kısımlar sırsıklam tiyatro. Zaten tiyatro oyununa düştüğü zamanlı sahneler, seyreden üzerinde okul temsilleri hissini uyandırıyor. O zaman da, filmi ciddiye alıp seyretmek olmuyor. Kızılây'ı belirtememiş, **Sami Ayanoglu**. Çünkü; olay içinde Kızılây'ın bir kurtarıcılığına rastlayamıyoruz. Yalnız sözde kahyor her şey.

Filmin fotolarını çeken, emektar Cezmi Ar. Son yıllar içinde çektiklerinin tümünden başarılı resimler vermiş. Ne zamandır, onun resimlerinde, derinlik, kontrast, netlik, şu-bu araya bir

SİNEMA: **TÜRK SANATI, Nisan 55, Sayı 34**
"BEYAZ ŞEHİR,"

Refik KAVUR

Kızılây hesabına büyük masraflar karşılığı çevrilen «Beyaz Şehir» i basın mensuplarına gatolar ve kokteyl'ler ile gösterildiği bir sabah seyrettim. Daha sinemaya girerken kapıdaki afiş dikkatime çarptı. Afişte, filmin adından sonra rejisörün ve daha altta senaristin adı yazılmıştı. Acaba bay rejisör, eser olmasaydı neyi çevirecekti? «Beyaz Şehir», Kızılây'a yardım filmi olacağı yerde, Kızılây'ın prodüktör'e bir yardımı olmuş.

Bütün dünyaca tanınmış olan modern hasta bakıcılığın kurucusu Florence Naightingale'in hayatını göreceğimizi zannettiğimiz ve memleketimizde bu işi nasıl başardığını, yarının hasta bakıcılarını bu mesleğe nasıl çağırdığını, ne gibi fikirleri ve telkinlerde bulunduğunu, bu mesleğe nasıl bir aşk ile bağlanıldığını, tasarlardaki yağlı çayları nasıl düzelttiğini göremedik ve öğrenemedik.

Ailesinden kalan hâtıraları okuyarak kendisinin de yardım hisleri ile aynı yolda yürüyen genç öğretmenin koca bataklıktaki kayık içinde 20 - 30 köylüye «gayret arkadaşlar,» diye seslenişi sadece gülüntü. Dere, tepe aşp kızının sevgilisini öldürmeye gelen köy ağası genç çobanı bulup kolundan vurduktan sonra atına atlayıp gitmesine bir mâna veremedik.

Dublay, son derece bozuk ve hatalı idi. Bir artistin sesini değişik iki ayrı ses konuşmuş.

Filmin en iyi tarafı, memleketin en iyi artistlerini bir araya toplamış olmasıdır. Fakat, rejisör, bu kıymetleri harcamış ve birer figüran mevkiine düşürmüştü. Müfit Kiper ile Halûk Sarıca'yı figüran rollerinde kalbimiz sızlayarak seyrettik. Bütün film boyunca kendisini seyredeceğimizi zannettiğimiz Naightingale rolünde Mualla Fırat'a çok kısa bir rol verilmişti. Karakter rollerinde büyük muvaffakiyet gösteren bu kıymetli sanatkar, İngiliz kadını tipini tam mânasıyla yaratabilmişti. Bu film ile ve bilhassa Mualla Fırat'ın büyük bir şahsiyetin havasına girerek onu yaşatabilmesi neticesi gördük ki, memlekette baldır bacak göstermeden takdir toplıyabilen sanatkarlarımız da vardır. Filmde rejisörün hiç bir müdahalesi olmadan artistler kendi şahsi kabiliyetleri ile rollerinde başarı göstermişlerdir. Rahmetli Şevki Artun, İngiliz gazetecisi rolünde tam mânasıyla bir İngilizdi. Mükemmel bir karakter yaratmıştı. Tefik Aktan, Skoç çavuşu rolünde çok şirin ve sempattı. Başlı başına bir tip olarak dikkatimizi üzerine çekti. Ali Üstüntaş, Atıf Kaptan, İbrahim Delideniz, Ferda Ferdağ, Deniz Tanyeli rollerinde iyi idiler ve muvaffak oldular. Bütün artistler kendi şahsi kabiliyetleri sayesinde rollerinde muvaffak oldular.

SINEMATEK.TV

BABA KATILI

Oynayanlar: Nezahat Dilligil, Resit Gürzap, Fatma Andaç, Mümtaz Ener, Hümanşah Hiçan, Orhan Elmas.

Reji: Sami Ayanoglu. Asistan Prima Vera.

Kısaca mevzuu: Resit Gürzap'la Nezahat Dilligil sevmektedirler. Resit onu ıhtal ettikten sonra bırakır. Nezahat hamileyken Mümtaz Ener'le evlenir ve bir müddet sonra da Resit'in oğlu olan Orhan Elmas'ı doğurur.

Orhan Elmas büyüyünce Fatma Andaçla evlenip karısını babalığının evine getirir. Fakat Mümtaz Ener gelinine satılır ve Orhan Elmas babalığını öldürür...

Nezahat Dilligil Hümanşah Hiçan'la sığır. Mahkeme sahasında karşılıklı tekrar Resit Gürzap çıkar ve bir takım sürprizler birbirini takip eder.

Sami Ayanoglu gibi titiz bir san'atkarın rejisörlüğünde çevrilen bu film insallah diğerlerini aratmaz. Yalnız sunu kaydedeyim ki bizde film çevrilirken birkaç meclisinde hazır bulunmak, san'atkarların ne kadar sayısız maddi ve manevi güçlüklerle karşılaştıklarını kâfi derecede anlatır zannederim.

Halil - Kâmil Film Stüdyosuna uğradığımda Baba Katili'nin son sahneleri filme alınıyordu.

Sete çıktığımda sevinçli san'atkar Nezahat Dilligil ayes püskürüyordu:

— "Türk filmlerinden iğreniyorum, bütün kabahati başkalarına yüklemek insafsızlık olur... Aradan 30 sene geçmiş, hâlâ odamızın masa örtüsü aynı!.."

Mümtaz yemegini yediği kösedən: "Hiddetlenme sekerim, o senin ev kadınlığını gösterir," dedi. Sonra bana dönerek: "Bugün böyle kurularak yemek yediğime bakmayın. Yarın tam elli basamak merdivenden yuvarlanınca bu yediklerim fitil fitil fazlasıyla burunmdan gelecek."

Bir kenarda oturan Hümanşah:

— "Fazlasıyla dediğinizde bakılırsa herhalde balıklar yarına kadar midenizde yavrulayacaklar."

Bu sırada aksesuar memuru gelmişti. Masanın örtüsünü değiştirdikten sonra, bitmez tükenmez provaları müteakip film çevrilmeğe başlandı...

Eskidenberi dikkat ediyorum: Bizim san'atkarlar en müşkül anlarında bile, bulundukları durumun bir mizahi tarafını buluyorlar.

Belki de bu onları istikbale bağlayan ümidin, en büyük kuvvetidir...

Sermet Sami Uysal

Y.1012, 231, 15.12.1948, S.5.

HARMAN KAYA

Yönetmen: Sami Ayanoğlu
Senaryo:
Görüntü yön.:
Oyuncular: Hümaşan Hıçan (ilk filmi),
Yapım: S-B, 1947.

SINEMATEK.TV

ALLAHAISMARLADIK

Yönetmen: Sami Ayanoğlu.
Senaryo: Esat Mahmut Karakurt'un romanından
Görüntü yön.:
Müzik: Şefik Gürmeriç, Şarkılar: Perihan Altındağ, Sözeri.
Oyuncular: Suavi Tedü, Gülistan Deniz, Hadı Hün, Samiye Hün,
Reşit Gürzap, Refik Kemal Arduman, Müfit Kiper, Esen Gürkmen.
Yapım: S-B, 1951. 5/12/1951'de İstanbul'da vizyona girdi.

YAVUZ SULTAN SELİM AĞLIYOR

Yönetmen: Sami Ayanoğlu.
Senaryo:
Görüntü yön.: Kriton İlyadis.
Eser: Feridun Fazıl Tülbentçi.
Sanat yön.: Saim Nahit Bilge.
Oyuncular: Sami Ayanoğlu, Heyecan Başaran, Cahit Irgat, Sadri
Alışık, Suavi Tedü.
Yapım: S-B, 1952-53.

"... kamera ve tarihi görünüş bakımından oldukça başarılı, fakat senaryo ve rejî tarafları aksayan yeni bir tarihi filmimizdir."
(Burhan Arpad, VATAN, 16/1/1953, s. 4)

- Ayr. bak: Attilâ İlhan, KAYNAK Dergisi, 15/2/1953 (Edebiyatçı-
larımız konuşuyor, Varlık yayınları, s. 197-199).

KARDEŞ UĞRUNA (Yengem)

Yönetmen, senaryo: Sami Ayanoğlu.
Görüntü yön.: Cahit Engin.
Oyuncular: Turgut Özatay, Sami Ayanoğlu, Türkân Şoray.
Yapım: İnan Film, S-B, 1960.

"Rejisör Sami Ayanoğlu, Muhsin Ertuğrul'dan arta kalanlarla var-
olabilmek derdinde. Üstelik Arap ve Hint filmlerinin melodram
anlayışı." (Yedinci Sanat, YENİ SİNEMA, Sayı 2, Kasım 1960, s. 34).

2 "Sözle bir köy filmi"

"Y.K'in bundan beri bir 'adapte' eserinin sinema oynama yapması, film adınada, poli şıkarlı değil. K. sansiz, her oyuncu olayın geçtiği yörünün ölii yerine, dublajla kolayına gelen sine taklidine kaçmış. Sestendirilmeye e ftekt de bork. Tivisla giden bvaat, dörtnal e ftekt lenolmüştü. Sami Ayanaghi'nin oyun yönünden olsun, sinema yolüin- den olsun bir sanat kaygısına denk gelinmiyor. Manasi'nin fotolarıda besareli sayılmaz. Hala güpegündüz çehili- ni aına övme vece olarak sayıncıya yut-

Kara Ca 1,

7- Sami Ayanaghi.

5- Yaşar Kemal

3- Manasi Filminin içi.

ay- N. Gürengi, Cahit İrgat, Sami Teeli, Samiye

Manal, Birsune Şimşek, İbrahim Delideleniz.

Y- Sanki Film.

Halkın
Kudretli
Salih Toran.

[Fushine Caldwell'ın "House in the Uplands" no man-
dan (Türkçesi: Sırat Toprak; Bayındırlık Ev) uyarlanması.

- Çiftlik sahibi: Müstahimeoğlu (Cahit) kumareci, çapkın, bir hici olup, genç karısını (N.G) Plunel/odan. Müstahimeoğlu kumareci, boğulmuş. Bir gün kocanın bir hadimla gönen kadın hıyarhen fencilek getirir ve Kadir Toratından (S. Teeli) kurtulmuş. Ancah K'ın babası (İbrahim Delideleniz) M'ile borusuata istemediğinden ona haber yollar. Ağa gelir, K ile kavgı ederler. K'ın alyı eifllüğe döner. Bazen özünü döndüğünden K'ı evden kovar. Meloh, K ile M borusolar. Fahret zomuk. Meloh, Kadir ile kaçır. M de onları peşlerine düşer, onları yolar. Silahla çatışma sonunda her iki ölerler.

[Dansörler Nurettin Samikolaylı, ağrımları, tükiler, aile fanioları...vb.

".. **SİNEMATEK TV** film, sinema ile, film san'atının temel kurallarıyla hiçbir ilişkisi olmayan, birbirine yapıştirilmiş sahnelerden meydana gelmiş bir kordelâdır." (Semih Tuğrul. DÜNYA Gazetesi. 28/12/1953. sh. 4)

Burhan Arpad, VATAN Gazetesi, 21/12/1953, sh. 5.

SOYGUN

ESER: Cevat Fehmi Başkut
REJİ: Sami Ayanoğlu
OPERATÖR: Kriton İlyadis
DEKORLAR: Mümtaz Yener
OYNIYANLAR: Sami Ayanoğlu,
Heyecan Başaran, Uğur Başaran,
Sadri Alışık, Aziz Basmacı, Mehmet Karaca.

Filmin takdim sözlerinden - zira takdim yazısı yok - senaryoyu kimin yazdığını öğrenememiş bulunuyoruz. Belki rejisör, belki eser sahibi, yahut da bir başka şahıs? Fakat bir bakıma isim yazılmadığı da iyi olmuş, Zira ortada senaryo yok. Bir kaç yıl önce Şehir Dram Tiyatrosunda oynandığı zaman ismi etrafında hayli gürültü uyandıran «Soygun» piyesi, rastgele ele alınarak piyeste mevcut sahneler rastgele birbirine eklenmiş, bazı sahneler de ilâve edilmiş ve ortaya komedi mi, macera filmi mi ne olduğunu bir türlü kestirilemeyen bir acaip şey çıkmış. Bu işte o derece lâubali hareket edilmiş ki, Başrolü oynayan Sami Ayanoğlu

dahi ipin ucunu kaçırmış. Bazan, gayet aksi ve abus çehreli bir şaki oluyor. Bazan fevkalâde şakacı bir adam olup külhanbeyi şivesine kaçan bir eda ile konuşuyor, göz kırıp bıyık buruyor. Heyecan ve Uğur Başaran da gerek giymiş tarzları, gerek oyunları ile umumî havaya uymakta kusur etmemişler. Sami Ayanoğlunun rejisörlüğü diye o derece ortada bir şey yok ki, son yılların hemen daima en iyi fotoğraflarını çekmiş olan Kriton İlyadis bile silinmiş. Sinema anlayışı mevcut tek bir sahne bile verememiş. Soygun filminin artistleri, zaman zaman karşılıklı oturup uzun cümlelerle konuşuyorlar. Sonra sahne değişiyor ve yeni eşhas yine oturup başka laflar ediyor. «Sahne V, evvelkiler, falan ve filân. Bayan fişmekân girer» gibi bir şey «Soygun» filmini seyrettikten sonra, inanın «Ne olur, şu tiyatrocularımız tiyatroları ile başbaşa kalsalar da filmciliğimiz de kendisini arama ve bulma imkânına kavuşsa» diye dilekçe vereceği geliyor.

Vatan ve Namık Kemal

Yönetmenler: Sami Ayanoğlu, Talat Arnel, Cahide Sonku.
Oyuncular: Sami Ayanoğlu (Namık Kemal), Cahide Sonku.
Yapım: Sonku Film, SB, 1950-51.

Eleştiri: Atıf Yılmaz, BEŞ SANAT, Sayı 13, Nisan 1951, s.15.

"... başarılı tarafları çok. Meselâ: güzel dekor, güzel ışık, göz doyurucu fotoğraflar var. Fakat eksik olan bir tek şey var ki, dâğer bütün kıymetleri hiçe indiriyor; Rejisör olmaması. İşin tuhafı, dolayısı ile komik tarafı, baş yazılarda üç rejisör isminin geçmesidir. Bu işte çokluk, yokluğa delâlet ediyor olmalı (...) Cahide Sonku'ya gelince; patron olarak fedâkarlığı ve iyi niyeti takdire değer. Yaşının artık müsaade etmediği rollere çıkmak ve rejisörlük taslamak zaafına da düşmeseydi, belki daha fazla takdire lâyık olacaktı..."

Sami Ayanoglu

SINEMATEK.TV

Yıldırım, S. 226, 1 Ekim 1948, Sb. 18.

1913, ist. Darıppasaka L.

1931-32'de Yapanan Kadavra
pişeninde sahneye çıktı.
Sinema oyuncusu.

1942-57. Marmara Stüdyosu
dublaaj yön.

1947 - Halik Kamil Film'in
yön. film: Harmanhaya.

"Siyah Melek"

Oynayanlar: Orhan Günşiray, Türkan Şoray, Öztürk Serengil, Ahmet T. Tekçe,
Eşref Vural, Sadri Karan, Dursune Şirin.
Yönetmen: Sami Ayanoglu

İLK Kurtuluş Savaşı filmimiz, 1923 yılında Muhsin Ertugrul'un çevirdiği "Ateşten Gömlek"tir. O filmde sonra sinemamız zaman zaman Kurtuluş Savaşı'nı konu alan filmler yaptı. 1961 yılı Aralık ayında çevrilip, 1962'nin ilk ayında gösterime giren "Siyah Melek" de, bunlardan biri...

Film, Kurtuluş Savaşı yıllarında İstanbul'da geçer. Anadolu'da, Atatürk'ün önderliğinde çalışmalar başlamıştır. Bu arada İstanbul'da da başta MM olmak üzere bazı örgütler Anadolu'ya bilgi ve silah göndermek için çalışmaktadırlar. Bir yandan işgal kuvvetleri, bir yandan da padişah yanlıları ile mücadele eden bu gruplardan birinin ne zaman başı sıkışsa "Siyah Melek" adı verilen bir süvari onların yardımına koşmaktadır.

Bu film, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı nedeniyle ve konusu ön plana alınarak yayınlanıyor. Bugün, konusu ve filmde yer alan bazı belgesel bölümler için izlenebilir. Ancak bu film, bir sorunu yine gündeme getiriyor. Parasal olanakları geniş, teknik imkânları fazla olan TRT ulusal bayramlarda yayınlamak üzere yeni Kurtuluş Savaşı filmleri yapımına başlamalıdır.

Salah Birsell,
VATAN Gazetesi,
24/3/1957.

KARA ÇALI *

Reji: Sami Ayanoglu - Senaryo: Yaşar Kemal - Kamera: Manasi Filmeridis - Oynayanlar: Nedret Güvenç, Suavi Tedü, Cahit Irgat, Şaziye Moral, Salih Tozan, Nezahat Tanyeli, Dursune Şirin, İbrahim Delideniz, Ayten Güvenç, İnci Birol - Prodüksiyon: Sonku Film - Türk filmi - Taksim ve Yurd sinemalarında.

Senaryosunu Yaşar Kemal'in yazdığı bu film gerek reji, gerek konu, gerek filme alınıp, gerekse oynanış bakımından bir hayli zavıf. İnsan bu filme bakarak Türk filmciliğinin geleceğinden de şüphelenebilir.

Cahit Irgat filmde, parasını kumarda yeyip bitiren, karısına da yapmadık zulmü bırakmayan bir çiftlik ağası rolündedir. İyi bir aktör sayılabilecek olan Cahit, Sami Ayanoglu gibi hiçbir şeye aklı ermiyen bir rejisör elinde bir kukla oluvermiştir. Hele sesinin Sami Ayanoglu tarafından duble edilmiş olması, kendisini korkunç demiye. cegim ama sevimsiz bir kişi haline getirmiştir. Son defa Beş Hasta Var filminde görüp beğenmediğimiz Nedret Güvenç ise bu filmiyle Beş Hasta Var'daki rolünü fazlasıyla aratmıştır.

Filmde Suavi Tedü, İbrahim Delideniz, Ayten Güvenç, Nezahat Tanyeli de başarıya ulaşamamış artistler arasındaydı. Kamelyalı Kadın'da kendisi için bazı ümitler beslediğimiz Ayten Güvenç, bu ümitleri Sami Ayanoglunun beceriksizliği karşısında yitirmiştir. Filmin en iyi oyuncularını Şaziye Moral'la Salih Tozan'dı sanırım. Fakat onlar da oyunun bozuk düzeni içinde eriyip gittiler.

Manasi Filmeridis, Türk filmciliğinin emektar bir kameracısıdır. Fakat Kara Çalı da gösteriyor ki bir işe emek vermek, o işte başarıya ulaşmak demek değildir.

Sami Ayanoglu için ne denilse azdır. Öyle sanıyorum ki, bu bay Amerikan, İngiliz, Fransız, İtalyan, Japon sinemacılığının değil, Türk sinemacılığının bile nerelere uzandığının farkında değildir.

Yaşar Kemal'e gelince, Yaşar Kemal'in de filmin kötü olmasında büyük bir payı vardır. Yaşar Kemal senaryoyu Sami Ayanoglunun bir eserine (!) dayanarak hazırlamıştır. Nereye dayanmış olursa olsun, gerçeği şu ki, Yaşar Kemal senaryo yazacak adam değildir.